

برنامه ریزی گردشگری
در شهر تهران

تالیف و تدوین:
سید مازیار علوی
بهروز شیخ رودی

سر:
هنر آریانا

www.ketab.ir

علوی، مازیار، ۱۳۵۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : برنامه‌ریزی گردشگری در شهر تهران تألیف و تدوین مازیار علوی، بهروز شیخ‌رودی.
 مشخصات نشر : تهران: دت پارت، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۹۶ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۸۱-۴۶-۹
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : گردشگری - ایران -- تهران -- برنامه‌ریزی
 موضوع : گردشگری و شهرسازی
 شناسه افزوده : شیخ‌رودی، بهروز، ۱۳۵۹ -
 رده بندی : ۱۵۵G / الف ۸۹۲۲
 رده بندی دیویی : ۳۳۸.۴۷۹۱۹۵۵۱۲۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۹۶۸۳۷

برنامه‌ریزی گردشگری در شهر تهران

ناشر: هنرپارینه

گردآوری و تدوین: سیدمازیار علوی، بهروز شیخ‌رودی

طرح جلد: هیمن نسیمی

صفحه‌بندی: نجمه رهنما

ویراستاری:

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۸۱-۴۶-۹

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

همه حقوق این اثر برای مولف محفوظ است. در صورت تخلف پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۹	 ضرورت تحقیق
۱۱	 بخش اول: ماهیت گردشگری و بررسی اقتصادی آن
۱۱	 ۱. درآمدی بر صنعت گردشگری
۱۱	 ۱-۱. تعریف گردشگری
۱۲	 ۱-۲. تعریف گردشگر
۱۳	 ۲. انواع گردشگری
۱۴	 ۳. جایگاه گردشگری در اقتصاد
۱۵	 ۳-۱. تقاضای گردشگری
۱۶	 ۳-۲. کشش تقاضا
۱۶	 ۳-۳. طراحی ساختار تقاضای گردشگری
۱۷	 ۳-۴. بخش‌بندی بازار
۱۹	 عرضه گردشگری
۱۹	 ۴-۱. مدل گردشگری
۲۰	 ۴-۲. مدل گردشگری
۲۰	 ۴-۳. سیما یا ماه محصول
۲۱	 ۴-۴. تقسیمات
۲۲	 ۵. شکل‌گیری بازار گردشگری
۲۲	 ۵-۱. سازمان‌ها، کانال‌ها، خرده‌فروشان
۲۳	 ۶. اجزای تشکیل‌دهنده گردشگری
۲۴	 ۶-۱. یکپارچگی (ثبات)
۲۵	 ۷. آثار اقتصادی گردشگری
۲۵	 ۷-۱. ساختار صنعت گردشگری
۲۷	 ۸. خدمات حمایتی
۲۷	 ۸-۱. امنیت
۲۷	 ۸-۲. اطلاع‌رسانی
۲۸	 ۸-۳. درک عوامل اقتصادی
۳۰	 ۸-۴. آثار گردشگری بر متغیرهای کلان اقتصادی
۳۴	 ۹. تعیین اثرات اقتصادی در گردشگری
۳۵	 ۹-۱. مزایای مستقیم، غیر مستقیم و تشویقی
۳۷	 ۹-۲. اثر ضریب
۳۸	 ۹-۳. سیستم محاسبه ستلایت (satellite)
۳۹	 ۹-۴. تجزیه و تحلیل هزینه و سود
۴۰	 ۱۰. گردشگری و رشد و توسعه پایدار اقتصادی
۴۰	 ۱۰-۱. گردشگری پایدار
۴۱	 ۱۰-۲. نحوه اثرگذاری گردشگری بر رشد و توسعه
۴۵	 بخش دوم: راهبردهای توسعه گردشگری
۴۵	 ۱. چالش‌های موجود
۴۶	 ۲. رویکردی نظام‌گرا به گردشگری
۴۶	 ۲-۱. گردشگری به مثابه یک نظام
۴۷	 ۲-۲. گردشگر به عنوان جز اصلی نظام گردشگری
۴۸	 ۳. برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری
۵۰	 ۴. راهبردهای توسعه همبافته
۵۱	 ۴-۱. الگوی توسعه همبافته گردشگری در کشور

۴۲	۴. حساسیتی در سه حوزه گردشگری
۵۵	۵. طبقه‌بندی راهکارهای توسعه گردشگری
۵۵	۵-۱. بازاریابی و تبلیغات
۵۹	۵-۲. خدمات و تسهیلات گردشگری
۵۹	۵-۳. اطلاع‌رسانی
۶۰	۵-۴. منابع انسانی
۶۰	۵-۵. زیرساخت‌ها
۶۰	۵-۶. اصلاحات ساختاری، سیاستگذاری و اقدامات قانونی
۶۱	بخش سوم: گردشگری شهری
۶۱	۱. گردشگری از دیدگاه شهری
۶۲	۲. گردشگری شهری و ویژگی‌های آن
۶۴	۳. توسعه گردشگری پایدار
۶۴	۳-۱. ویژگی‌های توسعه گردشگری پایدار
۶۴	۳-۲. ابزارهای توسعه گردشگری پایدار شهری
۶۷	۳-۳. اثرات منفی گردشگری در فرایند حصول توسعه پایدار شهری
۶۷	اهداف راهبردهای کلان توسعه گردشگری شهری
۷۰	۵. بازاریابی گردشگری شهری
۷۰	۶. شناسایی محدوده جاذبه گردشگری شهری
۷۱	۷. عوامل مؤثر بر جذب گردشگر شهری
۷۲	۸. گردشگری پایدار و اهداف حاصل از آن
۷۲	۸-۱. اثرات اقتصادی گردشگری توسعه شهری
۷۴	۸-۲. اثرات اجتماعی-فرهنگی گردشگری توسعه شهری
۷۵	۸-۳. اثرات کالبدی گردشگری توسعه شهری
۷۶	۸-۴. اثرات گردشگری بر محیط زیست و توسعه شهری
۷۹	۹. وظایف مدیریت شهری در بهره‌برداری از گردشگری
۸۰	۱۰. عوامل اصلی در برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری شهری
۸۱	۱۱. نقش مدیریت شهری در توسعه گردشگری شهری
۸۲	۱۱-۱. نقش شهرداری‌ها در تامین گذران فراغت و گردشگری
۸۲	۱۱-۲. وظایف شهرداری‌ها در تامین زیرساخت‌های گردشگری شهری
۸۳	۱۱-۳. نقش گردشگری در خودکفایی شهرداری‌ها
۸۳	۱۱-۴. نقش شوراهای شهر در توسعه گردشگری
۸۴	۱۱-۵. نقش مشارکت در توسعه گردشگری شهری
۸۴	۱۲. شرایط توسعه موفقیت آمیز جهانگردی شهری
۸۸	۱۳. محدودیت‌ها و موانع توسعه گردشگری شهری در ایران
۸۹	۱۴. اولویت‌بندی اقدامات راهبردی
۹۱	بخش چهارم: گردشگری شهر تهران
۹۱	۱. ظرفیت‌های توسعه گردشگری در تهران
۹۱	۱-۱. امکانات تاریخی - توریستی شهر تهران
۹۳	۱-۲. امکانات و تسهیلات بالقوه موجود در تهران
۹۴	۱-۳. قابلیت جذب گردشگر بین‌المللی در تهران
۹۵	۲. موانع و مشکلات توسعه توریسم در تهران
۹۶	۳. سیاست‌های توسعه گردشگری

مقدمه

در ادبیات جغرافیای اقتصادی رشد و توسعه پایدار به عنوان هدف غایی کشورها در نظر گرفته می‌شود. در همین راستا در کشور نیز برای رسیدن به این هدف شاهد تنظیم سندهای چشم‌انداز، برنامه‌های رشد و توسعه دوره‌ای و سیاست‌گذاری‌های بلندمدت هستیم تا بلکه با بالا بردن کارایی نهادهای عمومی به ارتقای سطح نظام اقتصادی بینجامد.

یکی از مراحلی که به منظور دستیابی به رشد و توسعه پایدار در نظر گرفته می‌شود، توسعه شهری می‌باشد. نقش توسعه شهری و اهمیت آن در توسعه اقتصادی بسیار حایز اهمیت است. در این راستا شهرداری‌ها به عنوان متصدی امور و فعالیت‌های عمومی و زیرساختی و مهم‌ترین رکن تأثیرگذار در این مقوله می‌باشند. به‌طوری که شهرداری از طریق کمک کردن متفاوت وارد حوزه اقتصاد شهری می‌شود؛ اول اینکه شهرداری نهادی عمومی می‌باشد که با واسطه ایجاد ساختارهای نهادی پایدار و زیرساخت‌های مورد نیاز (و به طور کلی کالاهای عمومی) سعی در تسهیل فرایندهای اقتصاد شهری می‌نماید. دیگری نقش شهرداری در سرمایه‌گذاری و فعالیت مستقیم در خدمات گردشگری است که علاوه بر تأمین اهداف اجتماعی، منبع مناسبی برای افزایش درآمد خودکفایی مالی شهرداری‌ها محسوب می‌شود.

از سوی دیگر امروزه شاهد رشد روزافزون صنعت گردشگری در دنیا هستیم؛ اینکه چگونه این صنعت به ابزاری قدرتمند برای رشد و توسعه اقتصاد منطقه‌ای بدل شده است. بدین ترتیب بهره‌گیری از صنعت گردشگری در توسعه پایدار شهری به مسأله‌ای قابل تأمل تبدیل می‌شود. در واقع آثار اقتصادی و ویژگی‌ها و مزیت‌هایی این صنعت نسبت به سایر صنایع است که آن را در زمره اولویت‌های سیاست‌گذاری‌های دولت مردان کشورهای جهان قرار داده است؛ به‌طوری که علاوه بر برنامه‌ریزی‌های

صورت‌گرفته در دولت مرکزی، دولت‌های محلی و شهرداری‌ها نیز به نوبه خود تمام تلاش خود را برای بهره‌جستن از این صنعت به کار می‌برند.

در این گزارش با مد نظر قرار دادن توسعه شهری به بررسی وضعیت کنونی، وضعیت مطلوب، آثار و تبعات اقتصادی گردشگری پرداخته و سعی در ارائه سرفصل‌های اساسی به منظور نیل به وضعیت مطلوب می‌باشیم که برای دستیابی به این مهم پژوهش را در چهار بخش تنظیم نموده‌ایم. در بخش اول به بررسی ماهیت گردشگری و ابعاد اقتصادی آن به واسطه تعریف و تشریح انواع و اجزای گردشگری، نمونه‌ها و مصداق‌ها و تبیین علل و چگونگی اثرگذاری گسترده آن می‌پردازیم. در بخش دوم بعد از مشخص نمودن وضعیت کنونی و موانع موجود به تعیین وضعیت مطلوب و شیوه‌های برنامه‌ریزی می‌پردازیم، در بخش سوم با محور قرار دادن گردشگری شهری به بحث درباره مسائل مرتبط با می‌پردازیم و در نهایت در بخش چهارم به بیان برخی از قابلیت‌ها توریستی کلان‌شهر تهران و موانع موجود در این زمینه پرداخته شده است که در انتها نیز با مطالعات تطبیقی سعی در ارائه راهبردهایی به منظور چگونگی نیل به وضعیت مطلوب می‌نماییم.

سید مازیار علوی

بهرروز شیخ رودی